

Tilanne eduskunnan kosteus- ja homelausumien (Eduskunnan kirjelmän EK 5/2013 vp) toteutuksessa 9/2014

Eduskunta hyväksyi 28.5.2013 kirjelmässään EK 5/2013 vp tarkastusvaliokunnan mietinnön M 5/2013 vp Raken-
nusten kosteus- ja homeongelmat johdosta kannanotot, joiden mukaisesti Valtioneuvosto päätti 19.12.2013 ryh-
tyä toimenpiteisiin. Seuraavassa on kannanottojen mukaisesti kohdittain esitetty toimenpiteitä painottaen halli-
tuksen vuosikertomuksessa 2013 raportoidun toteutuksen jälkeisiä toimia eri ministeriöissä.

1. Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin rakentamisen ohjauksen ja neuvonnan uudistamiseksi, koska nykyinen ohjausjärjestelmä ei toimi. Tässä yhteydessä tulee saada aikaiseksi toimiva rakennusten elinkaaren aikainen ja rakentamisen kosteudenhallintaa koskeva keskitetty valtion ohjaus- ja neuvontajärjestelmä. Nykyisistä viranomaisista tehtävän hoitoon soveltuisivat esimerkiksi ARA tai yksi ELY-keskuksista. Vastuutaho YM

Ympäristöministeriö selvittää rakentamisen ohjauksen ja neuvonnan uudistamista tarkastusvaliokunnan mie-
tinnön mukaisesti erityisesti rakennuksen elinkaaren aikaisen ohjauksen kannalta. Selvityksessä otetaan
huomioon myös maankäyttö- ja rakennuslain kokonaisarviointi. Selvitystyö on käynnistetty teettämällä Moti-
va Oy:llä esiselvitys, jonka tavoitteena on tarkastella vaihtoehtoja keskitetyn valtion ohjaus- ja neuvontajär-
jestelmän toteuttamiseen. Esiselvitys koskee olemassa olevia rakennuksia, elinkaaren aikaista kosteudenhallintaa sekä ennakoivaa huoltoa ja ylläpitoa. Esiselvityksen välivaiheen tuloksia esitellään ympäristöministeriölle alkuvuonna 2015. Toisessa selvityshankkeessa luodaan perusteita rakennuksen koko elinkaaren aikaisen toimivuuden varmistamiselle. Hankkeessa kehitetään rakennushankkeen eri vaiheisiin sopivia monistettavia menettelytapoja, joilla voidaan tukea rakennuksen kokonaisvaltaista kosteudenhallintaa ja varmistua sen toteutumisesta.

Ympäristöministeriö on esittänyt rakentamisen ohjaamisen keskittämistä ympäristöministeriöön osana valti-
on hallinnonalojen yhteistä vaikuttavuus- ja tuloksellisuusohjelmaa (ns. VATU-hanke).

Pääministeri Kataisen hallituksen päätös rakennepoliittisen ohjelman toimeenpanosta 29.11.2013 sisältää ra-
kennusvalvontatoimeen liittyvän kohdan. Rakennusvalvontatoimen asiantuntemusta ja yhtenäistä toiminta-
tapaa vahvistetaan kokoamalla rakennusvalvonta isommiksi yksiköiksi. Uudet rakennusvalvontayksiköt kat-
taisivat toimintansa täysimääräisesti lupamaksuilla. Uudistus on tarkoitus toteuttaa vuoden 2016 aikana. Ra-
kennusvalvonnan suuremmilla yksiköillä luotaisiin edellytykset nykyistä paremmalle palvelutasolle ja yhtenäisemmille käytännöille säännösten soveltamisessa ja viranomaisvalvonnassa. Tämä osaltaan edistäisi rakentamisen laatua. Ympäristöministeriö on maaliskuussa 2014 asettanut valmistelu- ja yhteistyöryhmän, jonka tehtävänä on valmistella esitys rakennusvalvontatoimen toiminta- ja organisaatiovaihtoehdoista sekä tuottaa selvityksiä organisoimisen ja siihen liittyvän lainsäädäntövalmistelun tueksi.

Ympäristöministeriö käy Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus ARA:n kanssa keskustelua rakennusten elinkaaren aikaisen ja rakentamisen kosteudenhallintaan keskittyvän informaatio- ja neuvontajärjestelmän soveltuvuudesta viraston tehtävään. Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus ARA:n kanssa on sovittu, että Korjaustieto.fi -palvelun toimitusvastuu siirtyy vuoden 2014 aikana ARA:lle. Verkkopalvelun tarkoituksena on tarjota kiinteistönomistajille (asunto-osakeyhtiöt ja pientalot) luotettavaa ja käyttäjälähtöistä tietoa kiinteistöjen ylläpidosta ja korjaamisesta.

Kosteus- ja home-talkoot on yhteistyössä Oulun rakennusvalvonnan kanssa aloittanut projektin, jossa testataan rakennuksen elinkaaren aikaisen ohjauksen toteuttamista rakennusvalvonnan viranomaisvoimin. Hankkeessa arvioidaan toiminnan tarkoituksenmukaisuutta, resurssitarvetta, menettelytapoja ja tuloksia.

2. Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee vuoden 2013 loppuun mennessä valtakunnallisen rakennusterveyden koulutuksen kehittämissuunnitelman. Suunnitelmasta tulee käydä aikatauluineen ilmi, mikä on opetuksen taso ja määrä eri puolilla maata ja miten koulutuksen suunnitelmallisuutta ja koordinoitua parannetaan. Suunnitelmaan tulee sisällyttää myös konkreettiset ehdotukset siitä, miten lisä- ja täydennyskoulutuksen edellytyksiä parannetaan ja miten homevaurioiden korjausprosessissa mukana olevien pätevöitymistä kehitetään. Vastuutaho YM, OKM, STM

Lisätalousarvion korkeakoululaitoksen ja tieteen yhteiset menot momentilla (29.40.20) on rakennusterveyttä tukevan ja rakennusarkkitehtikoulutuksen suunnittelua varten lisämääräraha (200 000). Opetus- ja kulttuuriministeriö on myöntänyt tämän rahoituksen Tampereen ammattikorkeakoululle, joka koordinoi suunnitelman laatimista ja toteutusta korkeakouluissa. Valmistelu on meneillään yhteistyössä alan koulutusta antavien yksiköiden kanssa.

Koulutussuunnittelu on käynnistetty opetussuunnitelmien selvittelyllä ammattikorkeakouluissa, joiden koulutus liittyy rakennusterveyteen. Opetuksen käytännön sisältöjen auditoinnin menettelytapojen ja selvitysmetodien suunnittelu on käynnistetty kaikissa rakennus- ja talotekniikka-alan koulutusta antavissa ammattikorkeakouluissa. Auditoinnin kysymyspohja on valmis ja pilottiauditointi tapahtuu lokakuun alussa. Auditoinnit valmistuvat lukuvuoden 2014–2015 aikana.

Rakentamisen ylemmän AMK-tutkinnon valtakunnallisen kehittämisverkoston yhtenä kehittämiskohteena on kosteus- ja homevauriokorjaamiseen liittyvä opintokokonaisuus. Sitä on järjestetty verkko-opetuksena, jossa kouluttajina on ollut mm. professoreita ja yritysten asiantuntijoita. Lisäksi suunnitteilla on 5 opintopisteen opintojakso rakennusterveydestä ylempään AMK-tutkintoon. Verkko-opetuksen keinoin opintoja voi levittää kaikkiin ammattikorkeakouluihin ja tiedekorkeakouluihin.

Valtakunnallinen rakennusarkkitehtikoulutuksen opetussuunnittelutyöryhmä on muodostanut rakennusarkkitehtikoulutukselle yhteisen valtakunnallisen kompetenssimatriisin, jonka pohjalta ammattikorkeakoulut tekevät omat opetussuunnitelmansa. Opintojen sisältösuunnittelu on loppusuoralla kaikissa rakennusarkkitehtikoulutusta antavissa ammattikorkeakouluissa. Tavoitteena on varmistaa, että rakennusarkkitehtikoulutus käynnistyy kaikissa ammattikorkeakouluissa suunnitellusti ja että opetussuunnitelmat sisältävät rakennusterveyteen liittyviä asioita.

Ammatillisen koulutuksen keskeisimpiä viime vuosikymmenen uudistuksia on ollut työelämälähtöisyyden kehittäminen. Ammatillisen perustutkinnon perusteiden mukaisesti työssäoppiminen on osa ammatillisesta koulutuksesta. Se on koulutuksen järjestämismuoto, jossa osa tutkinnon tavoitteista opitaan työpaikalla oikeaa työtä tehden. Koulutuspolitiikan tarkoituksena on ollut vakiinnuttaa työssäoppiminen osaksi ammatillisesta peruskoulutusta.

Opetushallitus on huomioinut rakennusten kosteus- ja homevauriot ja niiden korjaamisen ammatillisessa koulutuksessa seuraavasti:

1. Kosteus- ja homevauriokorjaaminen huomioidaan tutkinnon perustetyössä. Ammatillisen koulutuksen rakennusalan, kiinteistöpalvelualan ja talotekniikka-alan perustutkintojen perusteet on uudistettu työelämän tarpeiden mukaisesti. Korjausrakentamisen osaamistarpeet on otettu uusissa perusteissa huomioon. Tulevaisuuden rakennusalan osaajilla on siten entistä vahvempi perusta myös korjausrakennuksen tehtäviin.

Talonrakennusalan ammatti- ja erikoisammattitutkintoihin on tehty tutkinnon osia kosteus- ja homevauriokorjaamisesta. Lisäksi työn alla olevassa rakennustuotannon ammattitutkinnossa huomioidaan mahdolliset kosteusvauriokorjaamisen työnjohtajille esitettävät kelpoisuusvaatimukset.

2. Opetushallitus on tehnyt Tampereen yliopiston kanssa sopimuksen rakennusfysiikan oppikirjan tekemisestä työntekijätasolle. Rakennusfysiikan tietämyksen puutteet on katsottu olevan suuri puute.

3. Talotekniikka ja rakentamisan koulutustoimikunta teetti ennakoitiselvityksen (Ahonen, Erkki ja Hakala, Keijo: Korjausrakentamisen alojen osaamisen selvitys, Hämeen AMK, Ammatillinen opettaja-korkeakoulu 2013; http://www.oph.fi/download/151962_Korjausrakentamisalojen_osaamisen_selvitys.pdf)

Talotekniikka ja rakentamisan koulutustoimikunta päätti toimintasuunnitelmassaan seurata korjausrakentamisen strategian toimeenpanosuunnitelman ja tehdä esityksiä koulutustahoille ja sitä ohjaaville tahoille toimeenpanon edistymiseksi.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on määritellyt kosteus- ja homevaurioiden korjaamisessa tarvittavan osaamisen yhdeksi opetustoimen henkilöstölle valtion rahoittamassa täydennyskoulutuksessa huomioitavaksi painopistealueeksi, jotta rakennus- ja kiinteistöhoitoalojen opettajilla olisi myös käytössään viimeisintä tietoa omassa, tuleville alan työntekijöille järjestettävässä koulutuksessa. Opetushallitus on myöntänyt opetustoimen henkilöstökoulutukseen valtion erityisavustusta kolmelle kosteus- ja homevauriokorjauskoulutusta järjestävälle taholle (Rateko, Sykli ja HAMK). Toisen asteen opettajien täydennyskoulutukset on aloitettu syksyllä 2014. Tällä hetkellä koulutuksen on n. 60 opettajaa, tavoitteena on kouluttaa yhteensä noin 200 opettajaa. Aluehallintovirastot ovat vuosina 2013–2014 järjestäneet alueellisia informaatiotilaisuuksia oppilaitosten kosteusvaurioiden korjaushankkeista. Lyhytkestoista täydennyskoulutusta on järjestetty kosteus- ja homevaurioiden korjaamisessa tarvittavan tietoisuuden lisäämiseksi opetushallinnon edustajille ja keskeisille sidosryhmille.

Kesällä 2014 valmistui suunnitelma valtakunnallisesti yhtenäisten informaatiotilaisuuksien organisoimiseksi syksystä 2014 alkaen. Aluehallintovirastojen järjestämien tilaisuuksien tavoitteena on jakaa ajankohtaista tietoa ja tarvittavaa osaamista kosteus- ja homevaurioiden selvittämisessä, korjausten suunnittelemisessa, korjausrakentamisessa ja terveyshaittojen minimoimisessa. Tilaisuudet on suunniteltu yhteistyössä mm. opetusministeriön, Opetushallituksen, aluehallintovirastojen, ympäristöministeriön ja työterveyslaitoksen asiantuntijoiden kanssa.

Valtakunnallisten Kosteus- ja hometalkoiden puitteissa kehittämissuunnitelmaa on laadittu vuodesta 2011 lähtien. Yksi kosteus- ja hometalkoiden laajimmista hankkeista on ollut rakennusterveyteen ja kosteusvaurioiden ja muiden sisäilmaongelmien kuntotutkimukseen ja korjaamiseen liittyvän koulutuksen ja pätevyityksen synkronointihanke. Hankkeessa on laadittu koulutus- ja pätevyitysuunnitelma kosteus- ja homevaurioiden korjausprosessiin osallistuville rakennusten kuntotutkijoille, korjaussuunnittelijoille, työnjohtajille ja valvoijille sekä terveydensuojelusektoria palveleville rakennusterveysasiantuntijoille. Sosiaali- ja terveysministeriön on osallistunut tähän hankkeeseen osana kyseistä verkostoa sekä soveltanut kyseisen hankkeen tuloksia säätäessään terveydensuojeluviranomaisten ulkopuolisille asiantuntijoille pätevyysvaatimuksia, jotta pätevyysvaatimukset voidaan saada yhdenmukaisiksi muun rakennusalan kanssa. Rakennusterveysasiantuntijoiden, kosteusvaurioiden kuntotutkijoiden, korjaussuunnittelijoiden, työnjohtajien ja valvojen osaamisvaatimukset on kuvattu Kosteus- ja hometalkoiden hankeraportissa "Terveiden talojen erikoisjoukot".

Kosteus- ja hometalkoot on tammikuussa 2014 aloittanut jatkohankkeen, jonka tehtävä on suunnitella ja synkronoida Terveiden talojen erikoisjoukot -raportissa esitetyn mukaisesti rakennusalan asiantuntijoiden lisäkoulutus eri puolilla Suomea. Samaan aikaan on käynnistynyt myös opetus- ja kulttuuriministeriön ohjauksessa rakennusalan asiantuntijoiden tutkinnon sisällä tapahtuvan rakennusterveysalan opetuksen kehittäminen. Talkoiden jatkohanke pyrkii vuosina 2014–2015 huolehtimaan näiden kahden projektin yhteensovittamisesta päällekkäisyyksien estämiseksi. Sosiaali- ja terveysministeriö on osallistunut kyseiseen hankkeeseen ja koulutuksen synkronoinnissa huomioidaan sosiaali- ja terveysministeriön valmistelemat pätevyysvaatimukset. Opetus- ja kulttuuriministeriö on käynnistämässä yhteistyöneuvottelut tiedekorkeakoulujen kanssa. Rakennusterveyteen liittyvän koulutuksen kehittämisessä ovat mukana mm. Metropolian, Savonian, Tampereen ja Oulun ammattikorkeakoulut sekä rakennusalan korkeakoulut ja tutkimuslaitokset.

Kosteus- ja hometalkoot tuottaa yhteistyössä Rakennusmestarit ja -insinöörit AMK RKL ry:n sekä Suomen Rakennusinsinöörien Liitto RIL:n kanssa opetus- ja opintomateriaalia ammattikorkeakoulujen opettajille ja opiskelijoille sekä täydennyskoulutuksen tarpeisiin. Opetus- ja oppimateriaali sisältää "TERVEIDEN TALOJEN ERIKOISJOUKOT, Kosteus- ja homevaurio- sekä muiden sisäilmaongelmien asiantuntijoiden koulutuksen ja pätevyityksen kehittäminen ja synkronointi, loppuraportin 12.04.2013" mukaisten osaamisvaatimusten kouluttamiseen tarvittavan materiaalin. Materiaali on pääasiallisesti kirjallisessa ja kuvallisessa muodossa in-

ternet-verkon kautta ladattavana versiona ja materiaali tulee olemaan opettajien vapaassa käytössä. Opintomateriaali, oppikirjat ja sähköiset julkaisut, tulevat olemaan opiskelijoille myynnissä omakustannehintaan. Materiaalin valmistumisen tavoiteaika on vuoden loppuun mennessä.

3. Eduskunta edellyttää, että hallitus ottaa jo nyt käynnissä olevissa maankäyttö- ja rakennuslain sekä rakentamismääräyskokoelman muutosten valmistelussa rakennusten terveellisyysnäkökulmaa paremmin huomioon. Valmisteluun tulee sisältyä myös selkeät rakennusalan pätevyysvaatimukset, joiden avulla parannetaan alan osaamista ja lisätään pätevien asiantuntijoiden määrää. Pätevyysvaatimusten tulee olla myös yhdenmukaisia terveydensuojelua ja työsuojelua koskevien säädösten kanssa. Vastuutaho YM, OKM, STM

Ympäristöministeriössä valmistellaan parhaillaan maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999, MRL) muutoksiin (958/2013, 41/2014) perustuvia asetuksia. Maankäyttö- ja rakennuslain muutos 958/2013 tuli voimaan 1.1.2013. Muutoksen myötä rakennuksen terveellisyysnäkökulmaan liittyvät asiat huomioidaan entistä paremmin laissa ja sen nojalla annettavissa asetuksissa. Uuden 117 c §:n mukaisesti rakennus on suunniteltava ja rakennettava siten, että rakennus on terveellinen ja turvallinen rakennuksen sisäilma, kosteus-, lämpö- ja valaistusolosuhteet sekä vesihuolto huomioon ottaen. Jatkossa ympäristöministeriön asetuksella voidaan antaa uuden rakennuksen rakentamista, rakennuksen korjaus- ja muutostyötä sekä rakennuksen käyttötarkoituksen muutosta varten tarvittavia tarkempia säännöksiä rakennukselta edellytettävistä terveellisyysnäkökulmaan liittyvistä fysikaalisista, kemiallisista ja mikrobiologisista olosuhteista, taloteknisistä järjestelmistä ja laitteistoista sekä rakennustuotteista.

Maankäyttö- ja rakennuslain muutos (41/2014) tuli voimaan 1.9.2014 ja se liittyy keskeisesti kohtaan 3. Lakimuutoksen yhteydessä on huolehdittu, että korjausrakentamisen erityispiirteiden huomioon ottaminen tapahtuu läpi suunnittelu-, rakentamis- ja valvontaprosessin. Näitä erityispiirteitä painotetaan monissa kohdissa, jotta eri syistä tehtävien korjaus- ja muutostöiden suunnittelussa, toteutuksessa ja valvonnassa tarvittava erityisosaaminen ja erityisosaajien roolit tulevat huomioon otetuiksi. Lainmuutokseen sisältyy myös selkeät tehtävien vaatimusluokkiin perustuvat pätevyysvaatimukset pääsuunnittelijalle, rakennussuunnittelijalle, erityissuunnittelijalle, vastaavalle työnjohtajalle ja erityisalojen työnjohtajille. Näiden toimijoiden tehtävien vaatimusluokituksesta annettavat asetukset ovat valmistelussa. Keväällä 2014 olleen lausuntokierroksen jälkeen asetusluonnoksia on viimeistelty ja ne ovat parhaillaan toisella lausuntokierroksella 15.9.2014 asti. Suunnittelutehtävien vaatimusluokitukseen lisätään erityissuunnittelijana toimivan kosteusvaurion korjaussuunnittelijan suunnittelutehtävä. Se osaltaan tuo esille kosteus- ja homekorjausten suunnittelussa edellytettävää erityisosaamista ottaen rakennusten terveellisyysnäkökulmaa paremmin huomioon. Samoin rakennustyönjohtotehtävien vaatimusluokituksessa otetaan huomioon tämä kohta. Erityisesti rakennusalan pätevyysvaatimukseen liittyvien asetusten valmistelussa tehdään virkamiestasolla yhteistyötä opetus- ja kulttuuriministeriön sekä sosiaali- ja terveysministeriön kanssa, jotta rakennusalan pätevyysvaatimukset ovat yhdenmukaisia terveydensuojelua ja työsuojelua koskevien säädösten kanssa. Sosiaali- ja terveysministeriö on osallistunut rakentamismääräyskokoelman muutosten valmisteluun rakennusten terveellisyysnäkökulmasta.

Myös ympäristöministeriön uudet asetukset pääpiirustuksista, selvityksistä ja erityissuunnitelmista ja rakennustyön viranomaisvalvonnasta ja teknisestä tarkastuksesta ovat valmistelussa. Näiden asetusten sisällössä otetaan huomioon kannanoton edellyttämät seikat. Keväällä 2014 olleen lausuntokierroksen jälkeen asetusluonnoksia on viimeistelty ja ne ovat parhaillaan toisella lausuntokierroksella 15.9.2014 asti. Tämän lisäksi on käynnissä Suomen rakentamismääräyskokoelman terveellisyysnäkökulmaan liittyvien kosteutta (RakMK C2) sekä vesi- ja viemärlaitteistoja käsittelevien osien (RakMK D1) uusiminen. Uusimistyö on käynnistetty nyky määräysten toimivuuden arvioinnilla. Tavoitteena on, että kosteuteen liittyvä asetusluonnos lähetetään lausunnon loppuvuonna 2014.

Sosiaali- ja terveysministeriö on valmistellut terveydensuojelulakiin muutosta, jossa terveydensuojeluviranhoitajien apuna käytettävien ulkopuolisten asiantuntijoiden pätevyyden arviointi siirrettäisiin kunnilta valtakunnalliseksi sertifioinniksi. Sertifioinnin lisäksi säädetään sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella kyseisten asiantuntijoiden koulutuksen osaamistavoitteista. Kyseiset osaamistavoitteet vastaisivat käytännössä nykyistä rakennusterveysasiantuntijakoulutusta. Jatkossa on pyrkimyksenä se, että opintokokonaisuuksia voisi suorittaa eripuolilla Suomea perusopinnoissa tai moduloituna täydennyskoulutuksena. Lainmuutoksen halli-

tuksen esitys on parhaillaan eduskunnassa käsittelyssä ja sosiaali- ja terveysministeriön asetus on valmisteltavana.

Kyseisestä sertifiointista on käyty keskustelua myös työsuojelulainsäädännön osalta, tarkoituksena on viitata työsuojelulainsäädännössä ja työterveydenhuollon lainsäädännössä tähän terveydensuojelulaissa säädettyyn kohtaan. Tällöin työsuojeluvalvonnan tukena voitaisiin käyttää asiantuntijoita terveydensuojelun kanssa yhdenmukaisesti. Asia on esitelty työturvallisuussäännöksiä valmistelevalle neuvottelukunnassa ja työterveyshuollon neuvottelukunnassa. Asia ei kuitenkaan edennyt tässä vaiheessa säädösvalmisteluun.

Ehdotettavan terveydensuojelulainmuutoksen vaatimukset koskevat varsinaisesti ulkopuolisia asiantuntijoita, eli konsultteja, sosiaali- ja terveysministeriö on pitänyt tärkeänä, että myös kaikilla ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueilla olisi ainakin yksi terveydensuojeluviranomaisen palveluksessa oleva viranhaltija, jolla olisi sama pätevyys kuin ulkopuolisilta asiantuntijoilta edellytettäisiin. Tämän tavoitteen tueksi sosiaali- ja terveysministeriö on tukenut terveydensuojeluviranhaltijoiden koulutustarvetta rakennusterveysasiantuntijoiksi 3000 €:lla tarkastajaa kohden.

Asetusvalmistelun lisäksi ympäristöministeriö tuottaa ohjaus- ja neuvontamateriaalia kuntotutkijoille ja kosteus- ja homevauriokorjausten tekijöille näiden pätevyyden ja osaamisen kehittämiseksi. Ympäristöministeriössä on jatkunut kosteus- ja homevaurioituneen rakennuksen kuntotutkimuksesta kertovan oppaan päivittäminen. Opas on ollut keskeinen kuntotutkimuksen julkaisu, joka sisältää kootusti myös keskeistä kuntotutkimukseen liittyvää rakennusfysiikkatietoutta. Päivitetty opas valmistuu alkuvuonna 2015. Tämän jälkeen päivitetään vastaava kosteus- ja homevaurioituneen rakennuksen korjauksesta kertova opas. Putkiremontteihin liittyvää taustatietoa tuotetaan Korjaustieto.fi -verkkopalveluun. Tavoitteena on tuottaa putkiremonttien terveellistä ja turvallista toteuttamista tukevaa tietoa.

4. Eduskunta edellyttää, että hallitus löytää tosiasialliset keinot rakennusten terveellisyyttä koskevien säädösten ja määräysten noudattamiseksi. Rakentamista on pystyttävä valvomaan nykyistä paremmin ja valvonnan on oltava oikea-aikaista. Tärkeää on parantaa rakennushankkeen vaihekohtaista dokumentointia mietinnössä esitetyllä tavalla ja tarkastusasiakirjamenettelyä, jotta reaaliaikaisesti voidaan todentaa, kuka on rakennushankkeen eri vaiheissa tehnyt, mitä ja miten. Tämän lisäksi tulee rakennuksesta näkyä, esim. kyltissä, mikä taho on toiminut pääsuunnittelijana, pääurakoitsijana ja valvojana. Vastuutaho YM, STM

Rakennushankkeen dokumentoinnin parantamista erityisesti tarkastusasiakirjamenettelyä kehittämällä selvitetään.

Jyrki Kataisen hallituksen päätös rakennepoliittisen ohjelman toimeenpanosta 29.11.2013 sisältää rakennusvalvontatoimeen liittyvän kohdan, jota on selostettu edellä kohdan 1 yhteydessä.

Sosiaali- ja terveysministeriö on laatinut yhteistyössä opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa sisäilma- ja kosteusvauriokorjauksiin liittyville valtionavustuksille ehdot, joilla varmistetaan niiden korjaushankkeiden laatu, jotka saavat valtionavustusta. Valtakunnalliset Kosteus- ja hometalkoot on osallistunut avustusehtojen laadintaan. Asiasta on tarkemmin kohdassa 9.

5. Eduskunta edellyttää hallituksen ryhtyvän toimenpiteisiin rakennustyömaiden kosteudenhallinnan parantamiseksi. Vaativille kohteille tulee nimetä kosteuden ja puhtauden hallinnasta vastaava asiantuntija. Muissa kohteissa vastaavan työnjohtajan vastuuta työmaan kosteudenhallinnasta tulee lisätä. Hallituksen on luotava ohjeistus rakennushankekohtaiselle kosteudenhallintasuunnitelmalle, jonka liittämisestä osaksi rakennushankkeen tarjouspyyntöä muodostuisi luonteva ja vakiintunut käytäntö. Vastuutaho YM

Maankäyttö- ja rakennuslain muutoksen (41/2014) nojalla annettava, valmistelussa oleva ympäristöministeriön asetus pääpiirustuksista, selvityksistä ja erityissuunnitelmista tulee sisältämään mm. työmaan sää- ja olosuhdesuojaussuunnitelmaa ja kosteudenhallintasuunnitelmaa koskevaa tarkempaa sääntelyä. Kulttuuri- ja asuntonministeri Pia Viitanen linjasi maaliskuussa 2014, että kosteutta käsittelevän asetusluonnoksen valmistelun lähtökohdaksi on sää- ja olosuhdesuojauksen edellyttäminen jatkossa aina rakennustöissä. Työmaan

kosteudenhallintaan sekä sää- ja olosuhdesuojaukseen liittyvää sääntelyä ja kehitystarpeita tarkastellaan Suomen rakentamismääräyskokoelman kosteutta käsittelevän osan uusimisen yhteydessä vuonna 2014 (ks. kohta 3). Ympäristöministeriö valmistelee parhaillaan rakennustyömaiden sääsuojaukseen liittyvää hanketta.

Ympäristöministeriö lisää myös informaatio-ohjauksen keinoin tietoisuutta rakennustyömaiden parhaista käytännöistä työmaiden kosteudenhallintaan liittyen. Kuntien rakennusvalvontaviranomaiset ovatkin jo omilla toimillaan kiinnittäneet entistä enemmän huomiota rakentamisen kosteudenhallintaan liittyvään neuvontaan ja ohjaukseen. Esimerkiksi Helsingin kaupungin rakennusvalvontavirasto on aloittanut rakennustyömaiden kosteudenhallintaan ja asianmukaiseen sää- ja olosuhdesuojaukseen keskittyvät tarkastukset työmailla. Tarkastusten yhteydessä annetaan vastaaville työnjohtajille suullisia tai kirjallisia huomautuksia, jos rakennustyömaan kosteudenhallinnassa on ilmennyt puutteita. Näillä toimilla parannetaan rakennustyömaiden kosteusturvallisuutta. Vastaavasti Oulun rakennusvalvonnassa on panostettu katkeamattomaan kuivaketjuun rakentamisessa. Kuivaketjuperiaate vastaa elintarvikkeiden katkeamatonta kylmäketjuperiaatetta. Oulun kaupunki on julkaissut rakennusvalvonnan ohjeen rakentamisprosessin kosteudenhallinnasta. Kosteudenhallintaan liittyvää kehitystyötä jatketaan Oulussa toteuttamalla hanke, jossa kehitetään yksinkertaiset selkeät ohjauksen ja yhteistoiminnan mallit, jotka toteutetaan ns. korttien muodossa. Korttien toimintaa testataan pilottikohteissa. Ympäristöministeriö osallistuu hankkeen toteutukseen. Jatkossa parhaita käytäntöjä tullaan kokoamaan ja levittämään kannanoton mukaisesti. Tätä edistää kohdassa 1 esitetty tavoite suuremmista ylikunnallisista rakennusvalvontayksiköistä.

Ympäristöministeriö tekee kiinteää yhteistyötä rakennusalan eri toimijoiden kanssa pyrkien kehittämään entistä parempia toimintamalleja ongelmakohtien parantamiseksi. Suojauksen kannalta keskeiseen tilaajaosaamiseen on kiinnitetty huomiota Kosteus- ja hometalkoissa. Kosteus- ja hometalkoot tuotti vuonna 2013 yhteistyössä Mittaviiva Oy:n sekä Talonrakennusteollisuus ry:n ja Rakennustietosäätiön kanssa opetusmateriaalia rakennustyömaiden ja rakennusmateriaalien kuivanapidosta ja rakenteiden kuivaamisesta. Toinen opetusmateriaali on suunnattu rakennusalan ammattilaisille ja suuremmille työmaille ja toinen puolestaan pientalotyömaille ja pienrakentajille. Nämä opetusmateriaalit löytyvät Kosteus- ja hometalkoiden verkkopalvelusta.

Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus ARA on ohjeistanut Kosteus- ja hometalkoiden myötävaikutuksella omiin rakennuttamisohjeisiinsa rakennuksen kosteudenhallinnan ja kuivanapidon vaatimukset (Rakennuttamisohje, ARA 22.10.2013).

Kosteus- ja hometalkoiden yhteistyöprojektina on toiminut Asunto-, toimitila- ja rakennuttajaliitto RAKLI ry Kuivat tilat -klinikkatoiminta, jossa mallinnettiin keinoja kuivien ja terveiden rakennusten tilaamiseen. Hankkeeseen osallistui useita suuria tilaajaorganisaatioita, mm. Senaatti-kiinteistöt. Ohjeisto valmistuu syksyn 2014 aikana.

6. Eduskunta edellyttää hallituksen ryhtyvän toimenpiteisiin rakennushankkeiden vahingonkorvaus- ja rikosoikeudellisen vastuun sekä takuuajojen riittävyyden selvittämiseksi. Uudistuksissa on löydettävä keinot, joissa vastuita nykyistä selvemmin säilytetään niille toimijoille, jotka tosiasiallisesti ovat vahingon aiheuttaneet. Vastuutaho YM, OM

Oikeusministeriössä ryhdytään vuoden 2014 aikana selvittämään rakennushankkeiden vahingonkorvaus- ja rikosoikeudellisen vastuun riittävyyttä oikeusministeriön hallinnonalaan kuuluvan lainsäädännön osalta.

7. Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin, jotta toimintatavat ja menetelmät kosteus- ja homevaurioiden selvittämiseksi ovat nykyistä luotettavampia. On käynyt ilmi, että kosteus- ja homevauriokorjaukset ovat usein epäonnistuneet. Vireillä olevan terveydensuojelulain sekä asumisterveysohjeen uudistamisen yhteydessä tulee parantaa terveyshaittojen syiden etsimisessä käytettävien menetelmien laatua ja selkeyttä ohjeiden käyttöä. Lisäksi kansalaisille on kerrottava, mitä kosteus- ja homeongelmasta ei tutkimustiedonkaan perusteella tiedetä. Vastuutaho YM, STM

Sosiaali- ja terveysministeriö on valmistellut terveydensuojelulain muutosta ja Asumisterveysohjeen uudistamista sosiaali- ja terveysministeriön asetukseksi. Lakiesitys ja asetusalustus ovat olleet lausunnolla syksyllä 2013. Lakiehdotus on eduskunnassa käsittelyssä ja asetusta sosiaali- ja terveysministeriössä valmistelussa.

Terveydensuojelulakiin on tarkoitus lisätä terveydensuojeluviranomaisille mahdollisuus edellyttää kiinteistön omistajan tekemään tai teettämään riskialttiille rakenteille kuntotutkimuksia mahdollisten piilevien terveyshaittaa aiheuttavien vaurioiden selvittämiseksi. Sen lisäksi on korostettu rakennuksen kokonaisvaltaista tutkimista terveyshaittojen selvittämisessä. Lainmuutokseen liittyen säädetään myös ulkopuolisten asiantuntijoiden pätevyysvaatimuksista, joka osaltaan parantaa terveyshaittojen selvittämistä. Asetukseen sisällytetään vain luotettavia menetelmiä terveyshaittojen selvittämiseksi niin kuin nykyisessäkin ohjeistuksessa on. Uusien menetelmien kehittämisen osalta asetuksessa tulisi säätää, että ennen kuin menetelmää voidaan käyttää terveyshaitan arviointiin, on mittausmenetelmän luotettavuus ja toistettavuus terveyshaittojen selvittämiseksi osoitettava asiantuntevan ja riippumattoman sosiaali- ja terveysministeriön hyväksymän toimijan toimesta. Valvira tekee asetukselle lisäksi soveltamisohjeen, johon on tarkoitus sisällyttää tarkemmin tietoja asetuksessa säädettyistä asioista ja myös siitä, mitä tällä hetkellä tiedetään ja ei tiedetä.

Sosiaali- ja terveysministeriö on pyytänyt Terveyden ja hyvinvoinnin laitosta yhdessä Työterveyslaitoksen kanssa selvittämään mahdollisuudet yhdenmukaistaa asuntojen, muiden oleskelutilojen ja työpaikkojen terveydellisten olosuhteiden valvontaan käytettävien toimenpiderajojen käyttöä. Yhtenäiset menettelytavat on tarkoitus sisällyttää nyt valmisteltavana olevaan asetukseen, että työsuojelua koskevaan valvontaohjeistukseen.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos kehittää koululaisille suunnattua oirekyselyä ja sille vertailuaineistoa ja tulkintaohjeita. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos kerää yhteistyössä Työterveyslaitoksen kanssa olemassa olevan tutkimustiedon biosidi- ja otsonointikäsitteistä, niiden haitoista ja hyödyistä sekä laatii tiedon perusteella ohjeen biosidien ja otsonoinnin käytöstä homekorjausten yhteydessä. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos kehittää mm. Mycometer-menetelmän validointia homevaurioiden toteamiseen.

Sosiaali- ja terveysministeriö ja Kosteus- ja hometalkoot olivat mukana rahoittamassa vuonna 2013 päättyneellä Toxtest-hankella, jossa pyrittiin parantamaan vaurioiden selvittämisen tutkimusmenetelmiä. Hanke ei kuitenkaan päättynyt riittävän luotettavaan uuteen menetelmään ja asia vaatii tieteellistä jatkotutkimusta.

Kosteus- ja hometalkoiden hankkeena laadittiin vuonna 2011 Työterveyslaitoksen johdolla tilaajan ohje sisäilmasto-ongelman selvittämiseen. Ohjeessa työpaikkarakennuksen omistajan tai työnantajan edustajaa opastetaan sisäilmaongelmien selvittämisprosessin hallinnassa. Vuonna 2013 valmistui vastaava ohje asunto-osakeyhtiöitä varten.

Kosteus- ja hometalkoissa laadittiin homekoiratoiminnan selkeyttämiseksi ohjeet tilaajalle ja homekoiran ohjaajalle. Ohjeet julkaistiin keväällä 2013. Ohjeiden tavoitteena on yhdenmukaistaa homekoiraohjaajien toimintamalleja sekä selventää palvelun sisältöä tilaajille selkeämmäksi. Kesällä 2014 käynnistettiin PILOT-hanke yhdessä Suomen Homekoirayrittäjät ry:n kanssa, jonka tavoitteena on luoda vapaaehtoisuuteen perustuva tason tarkastusjärjestelmä homekoirille ja niiden ohjaajille. Hanke valmistuu lokakuun loppuun mennessä.

Kosteus- ja hometalkoot on teettänyt kaksi selvitystä, joiden pohjalta voidaan laatia ohjeet niin omakotitalon omistajalle kuin taloyhtiön hallitukselle kosteusvauriokorjauksen onnistumisen varmistamiseksi. Tutkimusraportit sisältävät tarvittavat malliasiakirjat suunnitelmista, kaupallisista asiakirjoista ja tarkastusasiakirjoista. Tiivistetyn ja ymmärrettävien ohjeiden pyritään laatimaan vuoden 2014 syksyn aikana.

Kosteus- ja hometalkoilla ja Lahden tilakeskuksella on käynnissä hanke, jossa laaditaan tilaajan opaskortteja kosteusvauriokorjaushankkeen eri vaiheiden ohjaukseen; ongelman selvitysvaihe, korjausten suunnitteluvaihe, rakennuttamisvaihe, rakentamisvaihe ja ylläpidon suunnittelu. Ohjekortteja testataan aidossa toimintaympäristössä kosteusvaurioituneiden koulujen korjausten yhteydessä. Testauksen jälkeen ohjekortit julkaistaan yleiseen käyttöön.

Kosteus- ja hometalkoot on luonnostellut menettelytapaohjetta terveysvalvontaviranomaisten ja rakennusvalvontaviranomaisten yhteistyön parantamiseksi kosteus- ja homevaurioituneissa sekä muissa sisäilmaongelmaisissa kiinteistöissä, jotka voivat aiheuttaa terveyshaittaa käyttäjille. Menettelytapaohjeen luonnosta testattiin 12 ympäristöterveydenhuollon ja rakennusvalvonnan yksikössä ja tämän testauksen kokemusten perusteella menettelytapaohje viimeistellään. Tavoitteena on pilotoida ohjeen mukaisia käytäntöjä muissa yksiköissä viimeistelyn jälkeen.

8. Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy viipymättä toimenpiteisiin mm. antamalla ohjeita ja tiedottamalla hyvistä käytänteistä, jotta ihmisten altistumisaika kosteus- ja homevaurioituneissa rakennuksissa saadaan mahdollisimman lyhyeksi. Vastuutaho YM, STM

Kohdassa esitettyjä asioita voidaan tehostaa yleisen tiedottamisen lisäksi muun muassa terveydensuojeluviranomaisten ohjauksen ja neuvonnan sekä viranomaisvalvonnan avulla. Sosiaali- ja terveysministeriö tulee painottamaan kansalaisten ohjauksen ja neuvonnan tärkeyttä viranomaisvalvonnassa.

Sisäilmaongelmista aiheutuvat terveyshaitat tulisi tunnistaa mahdollisimman aikaisessa vaiheessa, jotta vakavammilta seurauksilta voidaan välttyä. Ihmisten altistumisaikaa kosteus- ja homevaurioituneissa rakennuksissa voidaan lyhentää tehostamalla terveyshaittojen tunnistamista ja selvittämistä. Suuri osa terveyshaittaa aiheuttavista kosteus- ja homevaurioista on piilossa rakenteiden sisällä ja piilevien vaurioiden tehokas selvittäminen on siksi tärkeää. Osana kosteus- ja hometalkoita terveydensuojeluviranomaisille on laadittu ohje piilevien kosteus- ja homevaurioiden selvittämiseksi viranomaisten tekemissä asunnontarkastuksissa. Tämän ohjeistuksen periaatteet on tarkoitus sisällyttää myös Valviran viranomaisohjeistuksiin.

Kun ihmiselle tulee vastaan sisäilmaongelma, tilanteen hallitsemiseksi tarvitaan sujuvasti etenevän prosessin lisäksi myös asiaan liittyvää oikeaa tietoa ja oikein esitettyä. Kansalaiset hakevat nykyisin tietoa yleensä internetistä, joka sisältää hyvin monen tasoista tietoa, osin väärää ja jopa pelottelevaa. Se voi aiheuttaa hyvinkin pahoja lieveilmiöitä.

Kosteus- ja hometalkoiden www-sivujen lisäksi sosiaali- ja terveysministeriön www-sivuille on alettu rakentaa kosteus- ja homevaurioihin liittyviä sivuja, joissa voidaan ohjata kansalaisia luotettavan tiedon pariin ja välittää oikeaa tietoa. Myös Terveyden ja hyvinvoinninlaitos on kehittänyt omia www-sivujaan tästä näkökulmasta.

Sosiaali- ja terveysministeriö painottaa omassa viestinnässään asiantuntijoiden pätevyyden merkitystä kosteus- ja homevaurioiden selvittämisessä, jotta terveyshaitat saadaan selvitettyä tehokkaasti ja altistusaika jää mahdollisimman lyhyeksi. Kun terveydensuojelulain muutos astuu voimaan ja asiantuntijoille määritellään pätevyysvaatimukset, voidaan viestinnässä ja kansalaisten ohjauksessa korostaa pätevien asiantuntijoiden käyttöä. Tämä myös osaltaan rauhoittaa sekavaa viestintää, kun kansalaiset saavat pätevien asiantuntijoiden ohjeita oman asiansa hoitamisessa. Pätevä asiantuntija tunnistaa terveyshaitat ja toisaalta osaa myös perustella, jos terveyshaittaa ei esiinny.

Kosteus- ja hometalkoiden tuottamalla sivustolla www.hometalkoot.fi neuvotaan omakotitaloasujia huoltamaan talojaan, jotta niihin ei syntyisi kosteus- ja homevaurioita. Sivustolla opastetaan myös havainnoimaan mahdollisia kosteusriskejä ja homevaurioita ennen kuin ne ehtivät aiheuttaa terveyshaittoja. Vastaavanlainen sivusto kerrostaloasukkaita varten valmistuu vuoden 2014 loppuun mennessä. Talkoiden organisoimissa roadshow-tapahtumissa on opetettu kosteusvaurioiden ennaltaehkäisyä ja terveyshaittojen tunnistamista yli 10 000 ihmiselle viimeisen neljän vuoden aikana ja toiminta jatkuu edelleen.

9. Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin valtion tukiehtojen muuttamiseksi siten, että ne ohjaavat ja kannustavat kuntia rakennusten suunnitelmalliseen ja ennakoivaan kunnossapitoon sekä rakennusten elinkaaren oikea-aikaisiin korjauksiin. Lisäksi hallituksen tulee selvittää tukiasioiden keskittäminen yhdelle viranomaistaholle. Eduskunta edellyttää, että hallituksen tulee ryhtyä toimenpiteisiin, jotta jatkossa valtion tuella toteutettujen korjaushankkeiden epäonnistuuessa ehtojen rikkomisen vuoksi valtionavustus on perittävä takaisin. Edelleen hallituksen on tiedotettava kunnille eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen päätöksestä (dnro 2822/4/10) ilmenevä selkeä periaate, että kunnan taloudelliset syyt eivät poista julkisen vallan velvoitetta huolehtia työvoiman suojelusta, väestön terveyden edistämisestä eikä vastuusta huolehtia oppilaiden opiskeluympäristön turvallisuudesta. Vastuutaho YM, OKM, VM, STM

Sosiaali- ja terveysministeriö ja opetus- ja kulttuuriministeriö toteuttivat vuonna 2011 yhdessä hankkeen, jossa arvioitiin valtionavustusta saaneita korjaushankkeita. Arvioinnissa todettiin korjaushankkeissa paljon puutteita. Tukijärjestelmiä kehitettiin valtakunnallisten kosteus- ja hometalkoiden pilottihankkeessa vuonna 2012. Kosteus- ja hometalkoiden, opetus- ja kulttuuriministeriön sekä sosiaali- ja terveysministeriön yhteistyönä kehitettiin kriteerit vuoden 2012 valtionavustusten myöntämisen perusteeksi. Näiden kriteerien avulla pyrittiin varmistamaan se, että rakennusten nykytila ja kosteusvaurioiden syyt selvitetään riittävin kuntotutkimuksin ennen korjaustöiden suunnittelun aloittamista. Kyseisen hankkeen avulla voitiin todeta, että korjaustöiden laatuun on mahdollista vaikuttaa.

Pilottihankkeen jälkeen sosiaali- ja terveysministeriö ja opetus- ja kulttuuriministeriö laativat yhteistyössä ehdot valtionavustuksen myöntämisen edellytyksille ja avustuksen käytölle. Ehdosta säädettiin kahdella valtioneuvoston asetuksella 12. joulukuuta 2013 oppilaitosten ja päiväkotien sisäilma- ja kosteusvauriohankkeisiin myönnettävästä valtionavustuksesta (875/2013) ja 19. joulukuuta 2013 sosiaali- ja terveydenhuollon kunnallisten toimintayksiköiden sisäilma- ja kosteusvauriohankkeisiin myönnettävästä valtionavustuksesta (1099/2013). Asetuksissa annettujen ehtojen tarkoituksena on ohjata kuntia, kuntayhtymiä ja koulutuksen järjestäjiä. Esimerkiksi asetuksen 875/2013 8 §:n mukaan avustuksen käytön ehtona on, että:

- 1) rakennuksesta on laadittu kuntoarvio sekä riittävät kuntotutkimukset ja muut selvitykset kosteusvaurion ja sisäilmaongelman syistä;
- 2) kuntotutkijalla, suunnittelijalla, valvojalla ja työnjohtajalla on asiantuntemusta ja kokemusta kosteusvauriokorjaushankkeista;
- 3) korjaussuunnitelmat sisältävät kaikkien kuntotutkimuksissa esiin tulleiden sisäilmaongelmien ja kosteusvaurioihin vaikuttavien vikojen ja vaurioiden korjaamisen;
- 4) kosteus- ja homevaurioituneessa rakennuksessa oleva irtaimisto puhdistetaan tai uusitaan;
- 5) hankkeelle laaditaan laadunvarmistusohje sekä kosteuden- ja pölynhallintasuunnitelma;
- 6) rakennustyöltä edellytetään riittäviä laadunvarmistus- sekä kosteuden- ja pölynhallintatoimenpiteitä;
- 7) korjaushankkeesta tehdään jälkiseuranta aikaisintaan kuusi ja viimeistään kymmenen kuukautta hankkeen valmistumisen jälkeen.

Näiden ehtojen tavoitteena on varmistaa rakentamisen laatua erityisesti sisäilma- ja kosteusvaurioiden korjaushankkeissa ja soveltaa niitä myös uudisrakentamiseen.

Valtiontukea koskevia tehtäviä on keskitetty aluehallintovirastoihin siirtämällä vuoden 2014 alusta lähtien oppilaitosten ja päiväkotien rakennushankkeita koskevat tehtävät aluehallintovirastoihin, joissa hoidetaan myös sosiaali- ja terveysalan toimintayksiköiden rakennushankkeita koskevia tehtäviä.

Valtionavustuslain (688/2001) 20 §:n mukaan valtionavustuksen saajan tulee palauttaa valtionavustus tai sen osa, jos sitä ei voida käyttää päätöksessä edellytetyllä tavalla. Em. lain 20 §:n mukaan valtionapuviranomaisen on lopetettava avustuksen maksaminen ja perittävä jo maksettu avustus takaisin, jos valtionavustuksen saaja on mm. antanut harhaanjohtavan tiedon tai olennaisella tavalla rikkonut valtionavustuksen käyttämistä koskevia säännöksiä tai päätöksessä mainittuja ehtoja. Valtionavustuslain säädökset ovat riittävät avustuksen takaisin perimiseksi. Asetuksessa (875/2013) säädetyt avustuksen käytön ehdot ovat tiukat. Lisäksi avustuspäätöksiin voidaan sisällyttää hankekohtaisia ehtoja. Avustuksen käytön riittäväällä valvonnalla voidaan varmistaa, että ehtoja rikottaessa avustukset peritään takaisin valtiolle.

Tampereen teknillisen yliopisto toteuttaa vuosina 2014–2015 tutkimushankkeen valtion tukemien oppilaitosten, päiväkotien ja sosiaali- ja terveysalan toimintayksiköiden rakennusten kosteus- ja homekorjaushankkeiden onnistumisesta. Hankkeessa on tarkoitus selvittää avustusehtojen, selvitys- ja laatuvaatimusten sekä avustushakemuksiin liitettyjen asiantuntija-arvioiden merkitystä korjausten onnistumiseen ja rahoituksen tehokkaaseen kohdentamiseen. Tutkimuksen vuoden 2015 lopulla valmistuvasta loppuraportista saadaan tietoja avustusehtojen vaikuttavuudesta ja tarvittaessa voidaan kehittää ehtoja edelleen

Eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen päätöksessä (dnro 2822/4/10) ilmenevä selkeä periaate, että kunnan taloudelliset syyt eivät poista julkisen vallan velvoitetta huolehtia työvoiman suojelusta, väestön terveyden edistämisestä eikä vastuusta huolehtia oppilaiden opiskeluympäristön turvallisuudesta. Sekä opetus- ja kulttuuriministeriö että sosiaali- ja terveysministeriö tiedottivat kuntia kyseisestä päätöksestä 12.12.2013 valtionavustukseen liittyvän tiedottamisen yhteydessä.

Myös Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus ARA on kiinnittänyt huomiota omiin tukiohjeisiinsa, ks. kohta 5.

Kosteus- ja hometalkoissa on järjestetty kuntapäättäjille suunnattua koulutusta, jossa on pyritty välittämään kuntapäättäjille tietoa kiinteistöjen ennakoivasta kunnossapidosta, kosteus- ja homevaurioiden korjaamisesta, kiinteistöstrategioista sekä myös muista eduskunnan tarkastusvaliokunnan esittämistä asioista. Talkoiden, Kuntaliiton ja sosiaali- ja terveysministeriön yhteistyönä on valmistumassa kuntapäättäjille suunnattu opas kosteus- ja homeongelmista kuntien kiinteistöissä. Syksyllä 2014 ilmestyvä opas antaa keinot ongelmanratkaisuun osana kuntien toimitilastrategiaa.

10. Eduskunta edellyttää, että hallitus laatii päiväkotien, koulujen ja sosiaali- ja terveydenhuollon rakennusten kunnostamiseksi ja terveyshaittojen vähentämiseksi pitkän tähtäimen suunnitelman, jonka toteuttamista tuetaan nykyistä suuremmalla valtion tuella. Vastuutaho OKM, STM, YM

Sosiaali- ja terveysministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö sekä Suomen Kuntaliitto laativat vuodenvaihteessa 2011 ja 2012 suunnitelman kuntien omistamien koulujen, päiväkotien sekä sosiaali- ja terveyssektorin rakennusten terveyshaittoja aiheuttavien kosteusvaurioiden poistamiseksi ja sisäilmaongelmien haltuun ottamiseksi valtioneuvoston 12.5.2010 periaatepäätöksen edellyttämällä tavalla. Suunnitelmassa esitettiin 100 miljoonan euron valtionavustusta kuntien kosteus- ja homevaurioiden korjaamiseen seuraavan kymmenen vuoden aikana ja valtionavustuksen myöntämiseen tiukkoja korjaushankkeen laatuun liittyviä ehtoja. Myös Kosteus- ja hometalkoot oli mukana em. suunnitelman laatimisessa. Opetus- ja kulttuuriministeriö, sosiaali- ja terveysministeriön sekä Suomen Kuntaliitto ovat päivittäneet suunnitelman tarpeellisilta osiltaan kevään ja kesän 2014 aikana. Suunnitelma on toimitettu tiedoksi eduskunnalle 28.8.2014 päivätyllä kirjeellä. Suunnitelmassa oppilaitosten, päiväkotien ja sosiaali- ja terveysalan rakennusten kunnostamiseksi esitetään seuraavat toimenpiteet:

1. Valtio tukee oppilaitosten ja päiväkotien sekä sosiaali- ja terveysalan toimintayksikköjen rakennushankkeita 10 vuoden ajan noin 100 miljoonalla eurolla vuodessa myöntämällä avustusta ensisijaisesti hankkeisiin, joilla varmistetaan terveelliset ja turvalliset toimintaympäristöt. Hankekohtainen avustus olisi 15–25 % hankkeiden hyväksyttävistä kustannuksista.
2. Lainsäädäntöön tehdään tarpeelliset muutokset uusista avustusten myöntömenettelyistä ja avustusten käytön ehdoista.

Valtionavustusten ehtoja muutetaan siten, että ne kannustavat kuntia siirtymään palvelutarvelähtöiseen pitkäjänteiseen ja kestäväan kiinteistönpitoon sekä ennakoivaan ylläpitotoimintaan. Valtionavustusten ehtoina edellytettäisiin asetuksissa 875/2013 ja 1099/2013 säädettyjen ehtojen lisäksi mm. seuraavia asioita:

- kunta on laatinut palvelutarpeeseen perustuvan pitkän tähtäimen strategisen toimitilaohjelman, jossa on otettu huomioon myös ylikunnalliset ratkaisut ja muut yhteistyömahdollisuudet
- tarjouspyyntöasiakirjat ja urakkasopimukset sisältävät rakentamisen laatuvaatimukset mukaan lukien työvaiheittaisen rakennuskohteen kosteudenhallintasuunnitelman sekä rakennustyömaan tarkastusasiakirjan laatimisen

- hankkeelle on laadittu laadunhallintasuunnitelma, joka sisältää mm. kosteudenhallintasuunnitelman ja pölynhallintasuunnitelman
 - rakennukselle laaditaan pitkän tähtäimen kunnossapitosuunnitelma (PTS) sekä maankäyttö- ja rakennuslain mukainen käyttö- ja huolto-ohje.
3. Opetus- ja kulttuuriministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö ja Suomen Kuntaliitto tiedottavat avustusten hakumenettelyistä ja avustusten käytön uusista ehdoista.

Opetus- ja kulttuuriministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö ja Suomen Kuntaliitto valmistelevat suunnitelman mukaiset ehdotukset valtiontalouden kehyksiin ja valtion talousarvioihin, jotta toimenpiteet voidaan toteuttaa vuosina 2016–2025.

Suunnitelmassa on painotettu aikaisemmassa suunnitelmassa mainittujen asioiden lisäksi sitä, että kunnilla tulisi olla laadittuna palvelutarpeeseen perustuva toimitilo-ohjelma, jotta avustettavat hankkeet tukisivat kunnan palveluverkon kehittämistä. Joissain kunnissa ei ole päästy kehittämään kunnan kiinteistö kantaa, kun kunnan palveluverkoista ei ole päästy sopuun. Kunta voi mm. vähentää tehokkaasti korjausvelkaa luopumalla tarpeettomista kiinteistöistä.

Hallituksen vuoden 2013 III lisätalousarvioesityksessä on osoitettu 15 miljoonan euron valtion avustus kuntien sosiaali- ja terveydenhuollon rakennusten sisäilma- ja kosteusvauriohankkeisiin ja vastaavasti 35 miljoonan euron valtion avustus yleissivistävien oppilaitosten ja päiväkotien sisäilma- ja kosteusvauriohankkeisiin.

11. Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin huonosta sisäilmasta oireilevien ja sairastuneiden ihmisten tutkimusten, hoidon sekä viranomaisten antaman tuen parantamiseksi mietinnössä ehdotetulla tavalla. Tärkeää on huolehtia, että kaikki terveyshaitoista kärsivät pääsevät asianmukaisiin tutkimuksiin ja saavat apua riippumatta siitä, ovatko he työelämässä tai missä päin Suomea asuvat. Myös silloin, kun oireiden ja sairauksien lääketieteellisistä syistä ei ole varmuutta, tulee käytettävissä olevin keinoin varmistaa, että potilas saa hoitoa mahdollisimman hyvin. Vastuutaho STM

Lääkäriseura Duodecim laatii kosteus- ja homevaurioista oireilevalle potilaalle Käypä hoito-suosituksen.

Syksyllä 2013 on toteutettu sosiaali- ja terveysministeriön ja kosteus- ja homevaurioiden rahoittamana Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen, Työterveyslaitoksen ja Lääkäriseura Duodecimin toteuttama lääkärin sisäilma- ja kosteusvaurio koulutuskiertue. Koulutuksessa välitettiin terveydenhuollon ammattilaisille, erityisesti lääkäreille, tietoa ja työkaluja sisäilmaongelmien tunnistamiseen ja hallintaan sekä sisäilmaongelmista aiheutuvan terveyshaitan arviointiin. Samalla pyrittiin lisäämään terveydenhuollon yhteistyötä ympäristöterveydenhuollon kanssa. Koulutuskiertueeseen osallistui yli 500 terveysalan ammattilaista. Asiasta on valmistunut myös kaikille avoin verkko-opetusmateriaali www.oppiportti.fi.

Sosiaali- ja terveysministeriössä toimii ympäristöherkkyysverkosto, jossa on valmisteltu kannanottoa ympäristöherkkyteen, myös kosteus- ja homevaurioihin liittyvään ympäristöherkkyteen. Ympäristöherkkyysverkosto on esittänyt ympäristöherkkyydelle omaa ICD-koodia R68.81, "Muualla luokitattamaton, jatkuva tai toistuva herkkyys saada oireita tai sairaudenmerkkejä ympäristön tavanomaisista tekijöistä". Ehdotus on parhaillaan käsittelyssä THL:ssä. Tämän lisäksi ympäristöherkkyysverkoston tarkoituksena on pohtia ympäristöherkkyteen liittyviä sosiaaliturva-asioita ja hoitokäytäntöjä.

Osana työtaturma- ja ammattitautilainsäädännön uudistamistyötä sosiaali- ja terveysministeriössä selvitetään mahdollisuuksia, joilla työntekijän työpaikan vaihtoa voitaisiin tukea tilanteissa, jossa työntekijän työnteke estyy työpaikan kosteusvauriomikrobien työntekijälle aiheuttaman muun sairauden kuin ammattitautin vuoksi.

Työterveyslaitos on käynnistämässä tutkimushanketta, jossa kehitetään kosteus- ja homevaurioista poikkeavan herkästi oireilevien tutkimus ja hoitokäytäntöjä.

12. Eduskunta edellyttää, että Kosteus- ja hometalkoita jatketaan vuoden 2014 jälkeen ja että kehittämishankkeen toimintaedellytyksiä parannetaan turvaamalla hankkeelle riittävät voimavarat sekä mahdollisuudet pitkäjänteiseen kehittämistyöhön. Vastuutaho YM

Kosteus- ja hometalkoiden jatkamiselle on myönnetty lisärahoitusta 900 000 euroa vuodelle 2014. Lisäksi on myönnetty 1,2 milj. euron määräraha kannanottojen muiden toimenpiteiden toteuttamiseen. Tämä tukee osaltaan myös Kosteus- ja hometalkoita.

Kosteus- ja hometalkoiden jatkuessa ympäristöministeriö asetti kesäkuussa 2014 toimintaryhmän ohjaamaan talkoita. Talkoiden toiminnassa on ollut mukana eri ministeriöt ja lukuisa joukko alan muita toimijoita. Kosteus- ja hometalkoot on raportoinut vuosittain jäsenilleen. Vuosiraportti on saatavissa erikseen pyydettyä ympäristöministeriöstä.

Valtiontalouden kehyksissä vuodelle 2015 kannanottojen sekä Kosteus- ja hometalkoiden toteutukseen on varattu 0,7 Me, joka on noin 1,3 Me laskennallista tarvetta vähemmän esimerkiksi talkoiden jatkamisen kannalta.

13. Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin rakennusalan tutkimus- ja kehittämistoiminnan edellytysten parantamiseksi, jotta rakennusten suuri merkitys ihmisten hyvinvoinnille ja kansantaloudelle otetaan päätöksenteossa nykyistä paremmin huomioon. Vastuutaho OKM, TEM, YM

Tutkimus- ja kehittämistoiminnan perusedellytykset rakentuvat opetus- ja kulttuuriministeriön ohjauksessa toimivien korkeakoulujen ja eri ministeriöiden ohjauksessa toimivien tutkimuslaitosten tutkimustoimintaan sekä Suomen Akatemian ja Tekesin kilpailtuun tutkimusrahoitukseen. Kunkin sektorin toiminta perustuu lainsäädäntöön ja ohjaavan organisaation kanssa sovittuihin tavoitteisiin ja tavoitteiden saavuttamiseksi myönnettyyn rahoitukseen. Valtion tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoitus on kehittynyt viimeisen vuosikymmen kuluessa myönteisesti pitkään jatkuneesta heikosta taloudellisesta kehityksestä huolimatta.

Rahoituksen ohella rakenteellisilla uudistuksilla on pyritty vaikuttamaan koulutuksen ja tutkimus- ja kehittämistoiminnan tehokkuuteen ja laatuun. Itsenäisten yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen perustamisen tavoitteena on antaa toimijoille aiempaa paremmat mahdollisuudet profiloitua tutkimuksessa ja opetuksessa omille vahvuusalueilleen ja järjestää toimintansa tutkimuksen ja opetuksen korkeaa laatua tukevalla tavalla. Tutkimusinfrastruktuurien kehittäminen kansallisesti ja osallistumalla Euroopan tason tutkimusinfrastruktuureihin on osaltaan uudistanut tutkimuksen ja kehittämistoiminnan edellytyksiä.

Toimeenpanovaiheessa olevalla tutkimuslaitosuudistuksella, joka toteutetaan (2014 – 2017) pyritään vahvistamaan monitieteistä, korkeatasoista ja yhteiskunnan kannalta merkityksellistä tutkimusta. Tavoitteena on myös lisätä korkeakoulujen ja tutkimuslaitosten välistä yhteistyötä sekä muodostaa tutkimuslaitoksista aihepiireittäin nykyistä suurempia ja vahvempia kokonaisuuksia. Työtä ohjaa ministeriohjausryhmä.

Tutkimuslaitosuudistuksen kuuluu myös strategisen tutkimuksen neuvoston perustaminen. Neuvosto rahoittaa yhteiskunnallisesti merkittävää ja vaikuttavaa tutkimusta, joka palvelee myös elinkeinoelämän uudistamista. Neuvosto tekee valtioneuvostolle esityksen tutkimuksen teema-alueista ja painopisteistä. Valtioneuvosto päättää teemoista, jonka pohjalta ohjelmia rakennetaan.

Rakentamista tukevaa tutkimusta on pidetty suhteellisen vähäisenä ja hajanaisena toimialan laajuuteen ja terveyttä koskeviin vaikutuksiinsa nähden. Siksi tarvitaan valtakunnallista yhteistyötä sen määrittämiseksi, miten tutkimus ja kehittämistoiminta tulee organisoida, ohjata ja rahoittaa.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on edellyttänyt, että ammattikorkeakoulujen rakennusterveyden koulutuksen kehittämissuunnitelmaa laadittaessa otetaan huomioon myös tutkimus- ja kehittämisolosuhteiden parantaminen.

Koska rakennusterveyden tutkimuksen ja kehittämistoiminnan olosuhteiden kehittäminen vaatii useamman ministeriön yhteistyötä, opetus- ja kulttuuriministeriön esittänyt, että kehittäminen otettaisiin yhdeksi valtioneuvoston päätöksentekoa tukevan tutkimus-, arviointi- ja selvitystoiminnan strategiseksi kohteeksi.

Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalla toimivalla Tekesillä on ollut ja on edelleen paljon aktiviteetteja rakennusten kosteus- ja homeongelmiin liittyvällä alueella. Tekes on rahoittanut mm. sisäympäristöohjelmaa RYM Oy:lle vuosina 2011–2014. Parhaillaan Tekesillä on käynnissä Huippuostajat-ohjelma, joka keskittyy mm. innovatiivisiin julkisiin hankintoihin. Hankintojen kehittäminen ja niiden kautta toimintamallien uudistaminen on tehokas keino kehittää rakennusalaä käytännössä. Avaintoimijoita hankintojen kehittämisessä ovat kiinteistöjen omistajat kuten kaupungit, kunnat ja valtiolliset omistajat. Huippuostajat-ohjelman aikana Tekesillä voisi olla mahdollisuus toteuttaa edelläkävijätoimijoiden kanssa muutamia pilottikohteita osaamisen konkretisoimiseksi ja laatu- ja elinkaariperustaisten hankintamallien kehittämiseksi.

14. Eduskunta edellyttää hallituksen raportoivan kannanoton kohdissa 1-13 edellytettyjen toimenpiteiden toteutamisesta ensimmäisen kerran vuodelta 2013 annettavassa hallituksen vuosikertomuksessa. Tässä yhteydessä tulee selvittää, miten uudis- ja korjausrakentamisen sekä rakennusten ylläpidon laatua voidaan parantaa merkittävästi ja mikä taho ottaa tarkastusvaliokunnan mietinnössä esille otettujen puutteiden korjaamisesta kokonaisvastuun. Vastuutaho YM

Valtioneuvostossa ympäristöministeriö koordinoi kannanoton eri kohdissa edellytettyjen toimenpiteiden toteutusta. Ympäristöministeriö asetti helmikuussa 2014 hallituskaudelle 2014–2015 seurantaryhmän, jonka tehtävänä on edistää ja seurata eduskunnan kannanotoista aiheutuvien toimenpiteiden suunnittelua ja toimeenpanoa, ottaa kantaa valtion talousarviossa kannanottojen toteutukseen kohdennetun määrärahan käyttöä koskeviin esityksiin sekä varmistaa tiedonvaihto eri ministeriöiden välillä. Seurantaryhmässä käsitellään tarvittavassa laajuudessa myös eri ministeriöiden yhteistä raportointia sekä viestintää. Ympäristöministeriö on koonnut eri ministeriöiden edustajista viestintäverkoston.

Kannanotossa edellytettyjen toimien toteutuksesta raportoitiin hallituksen vuodelta 2013 annetussa vuosikertomuksessa. Ympäristöministeriö on osoittanut eduskunnan ympäristöministeriölle talousarviossa osoittamista määrärahoista edelleen sosiaali- ja terveysministeriölle ja opetus- ja kulttuuriministeriölle eri ministeriöistä kerättyjen priorisoitujen rahoitustarve-esitysten perusteella.